

KRYSTYNA GÓRNA

## SEZONOWOŚĆ RUCHU NATURALNEGO LUDNOŚCI EWANGELICKIEJ W PARAFII RZAŚNIK W LATACH 1794—1874 \*

W śląskich pracach demograficzno-historycznych od wielu lat stosunkowo dużo uwagi poświęca się Górnemu Śląskowi, zamieszkanemu w znacznej większości przez katolików. Natomiast problematyka demograficzna Dolnego Śląska, zdominowanego przez ewangelików, rzadko jest przedmiotem zainteresowania badaczy. Wskazywane w literaturze różnice w rozwoju demograficznym ludności ewangelickiej i katolickiej odnoszą się do stosunkowo dużych obszarów (rejencje, powiaty) zamieszkałych przez społeczności często bardzo zróżnicowane strukturalnie<sup>1</sup>. Uzasadnione wydaje się zatem podejmowanie badań nad mniejszymi jednostkami terytorialnymi, zamieszkanymi zwłaszcza przez ewangelików.

Parafia Rzaśnik, zreformowana w 1520 r., była jedną z pierwszych gmin ewangelickich na Śląsku<sup>2</sup>. W drugiej połowie XVII w. parafię zlikwidowano. Odrodziła się ona ponownie w 1742 r., po przejściu Śląska pod panowanie pruskie<sup>3</sup>. W jej skład wchodziły dwie wsie, Rzaśnik i Janówek, oraz dwa folwarki i dwie kolonie<sup>4</sup>. Leżały one na Pogórzu Sudeckim (rejencja legnicka, powiat świerzawski). W XIX w. był to region rolniczy. Jego mieszkańcy trudnili się jednak sezonowo również

\* Referaty K. Górnej, M. Górnego i M. Rok-Kostórkiewicz powstały na seminarium magisterskim i doktoranckim prof. dra Z. Kwaśnego.

<sup>1</sup> T. Ładogórski, *Ludność* (Historia Śląska, t. II, cz. 2, Wrocław 1970, s. 103—106; t. III, cz. 1, Wrocław 1976, s. 34—39); tenże, *Odpowiedź Pani Irenie Gieysztorowej* (Przeszłość Demograficzna Polski. Materiały i Studia — dalej: PDP — 7, 1975, s. 306—307).

<sup>2</sup> F. G. E. Anders, *Historische Statistik der evangelischen Kirche in Schlesien*, Wrocław 1867, s. 672.

<sup>3</sup> F. G. E. Anders, *Statistik der evangelischen Kirche in Schlesien*, Głogów 1848, s. 618.

<sup>4</sup> Tamże. W artykule miejscowości te potraktowano łącznie.

tkactwem. Znajdowało to swe odbicie w składzie społecznym ludności. Wśród mieszkańców parafii przeważali chałupnicy, posiadający w większości krosna. Podobnie było i w innych grupach ludności. Badane miejscowości zamieszkiwało z reguły ponad 1000 osób<sup>5</sup>. Prawie wyłącznie byli to ewangelicy. W 1843 r. stanowili oni 97% mieszkańców<sup>6</sup>.

Sezonowość ruchu naturalnego ludności należy do problemów stosunkowo często podejmowanych w literaturze<sup>7</sup>. Z reguły obrazuje ona pewną cykliczność przemian demograficznych zachodzących w danej społeczności. Informuje o panującej w niej obyczajowości, warunkowanej głównie czynnikami ekonomicznymi i religijnymi. Ułatwia także ocenę kompletności rejestracji metrykalnej. Brak jest jednak odpowiednich opracowań dla ludności ewangelickiej.

Zawieranie w przeszłości związków małżeńskich tylko w określonych porach roku było powszechne. Zjawisko to występowało niezależnie od obszaru i charakteru zbiorowości (miejska, wiejska). Na wsi w XIX w. w społecznościach katolickich najwięcej ślubów brano późną jesienią (paź-

<sup>5</sup> F. A. Zimmermann, *Beiträge zur Beschreibung von Schlesien*, t. VI, Brzeg 1786, s. 375, 393; J. G. Knie, *Alphabetisch-statistisch-topographische Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien...*, Wrocław 1830, s. 299, 695; tenże, *Alphabetisch-statistisch-topographische Übersicht der Dörfer, Flecken, Städte und andern Orte der Königl. Preuss. Provinz Schlesien...*, Wrocław 1845, s. 259, 606; *Die Gemeinden und Gutsbezirke der Provinz Schlesien und ihre Bevölkerung. Nach den Urmaterialien der allgemeinen Volkszählung vom Königlichen Statistischen Bureau*, Berlin 1874, s. 238.

<sup>6</sup> Knie, op. cit., 1845, s. 259, 606.

<sup>7</sup> S. Borowski, *Procesy demograficzne w mikroregionie Czacz w latach 1598—1975* (PDP, 9, 1976, s. 152—155); J. Gawrysiakowa, *Badania demograficzne w parafii Bochotnica Kościelna* (tamże, 8, 1975, s. 106—107); taż, *Praktyki religijnej w XIX w. (na podstawie metryk z parafii Rudka, powiat Bielsk Podlaski)* (Roczniki Humanistyczne, 18, 1970, z. 2, s. 95—96); I. Gieysztorowa, *Wstęp do demografii staropolskiej*, Warszawa 1976, s. 244; H. Górecka, A. Janeczko, *Ruch naturalny ludności parafii Sławięcice w latach 1804—1870* (Studia Śląskie. Seria Nowa, 40, 1982, s. 276—278, 286—287, 291—293); M. Górny, *Z badań nad ludnością górnośląskiej parafii Radzionków w latach 1851—1870* (tamże, 39, 1981, s. 289—290); G. Gralla, *Urodzenia i zgony w parafii Ziemięcice w pow. gliwickim w latach 1651—1970* (Przegląd Antropologiczny, 40, 1974, s. 369—374); M. Henneberg, J. Kozak, *Sezonowość urodzeń w wiejskiej populacji dziewiętnastowiecznej: parafia Szczepanowo (woj. bydgoskie. Pałuki)* (tamże, 42, 1976, s. 19—31); Z. Klotzke, *Ludność obwodu urzędu stanu cywilnego Luzino w latach 1874—1918* (PDP, 12, 1980, s. 77—79); C. Kukło, *Funkcjonowanie społeczności parafialnej na tle analizy rejestracji chrztów parafii Trzciannic 1600—1654* (Społeczeństwo staropolskie, t. 3, Warszawa 1983, s. 203, 208—215, 221—223); tenże, *Próba analizy demograficznej rejestracji metrykalnej ślubów parafii Trzciannic w I połowie XVII w.* (PDP, 13, 1982, s. 101—112); E. Piasecki, *O sezonowości zgonów niemowląt w Polsce* (Studia Demograficzne, 52, 1978, s. 73—90); tenże, *Problem wartości poznawczej wskaźników sezonowości zgonów* (PDP, 13, 1981, s. 49—65); E. Piasecki, R. Wrona, *O sezonowości urodzeń* (Materiały i Prace Antropologiczne, 95, 1978, s. 155—172).

dziernik—listopad) i zimą (styczeń—luty). W marcu i grudniu obowiązywał zakaz udzielania ślubów (Wielki Post, Advent). Podobnie było w Rzańniku<sup>8</sup> (tab. 1). Jedyne sporadycznie zawierano związki w Adwencie (1,5% ślubów). Z kolei najwięcej ślubów brano w końcu jesieni, w listopadzie. Wraz bowiem z zakończeniem prac polowych dysponowano nie tylko wolnym czasem, ale i środkami na urządzenie wesela<sup>9</sup>. Ci zaś, którzy spóźnili się z decyzją czy przygotowaniem w listopadzie, zawierali związki w styczniu. Stąd i w tym miesiącu liczba ślubów była znacznie wyższa od przeciętnej. W pozostałych miesiącach zawierano niewiele związków. Trudno oczywiście przesądzać, jak wyglądała sytuacja pod tym względem na innych terenach zamieszkałych w większości przez ewangelików. Można jednak przypuszczać, wobec powszechności w XIX w. takiego modelu sezonowości w parafiach katolickich, że ustalenia dokonane na materiale rzańnickim oddają sytuację panującą i na innych podobnych terenach.

Problem zawierania małżeństw w poszczególnych dniach tygodnia należy do stosunkowo mało zbadanych<sup>10</sup>. W odniesieniu do Śląska zagadnieniem tym się nie zajmowano. Tymczasem zauważono już, że branie ślubów w określonym dniu tygodnia z reguły nie było przypadkowe. Na przykład na Kujawach w ostatnich dziesięcioleciach XIX w. właściciele majątków zalecali pracownikom folwarcznym planowanie i odbywanie uroczystości ślubnych w niedzielę, jako dniu wolnym od pracy. W środowisku chłopskim w tym okresie podobny взгляд na czas wolny odgrywał nieporównanie mniejszą rolę, a ucztę weselne rozpoczynały się tutaj na ogół już w czwartek czy piątek i trwały często do niedzieli<sup>11</sup>. W innych społecznościach lokalnych zwyczaje były różne. Z reguły jed-

<sup>8</sup> Badania przeprowadzono na podstawie duplikatów ksiąg metrykalnych parafii Rzańnik, które zachowały się niemal w komplecie dla lat 1794—1874 (brak jest zapisów ślubów z lat 1841—1843, urodzeń z lat 1842—1843 zgonów z lat 1840—1843) i przechowywane są w Wojewódzkim Archiwum Państwowym we Wrocławiu. Księgi te prowadzili miejscowi pastory, będący w tym czasie również urzędnikami stanu cywilnego. W Rzańniku byli nimi kolejno: Johann Karl Benner do 1845 r., G. H. Sanftleben, wychowanek Uniwersytetu Wrocławskiego, oraz Gaertner i Schiller.

<sup>9</sup> Na ziemi lubawskiej „najczęściej odbywano śluby na jesieni po zbiorach pól, chociaż w zamożniejszych środowiskach dałoby się wyróżnić dwie pory w ciągu roku: wiosenna i jesienna. Pora jesienna łączyła się z pojęciem dostatku. Mówiono w związku z tym, iż na jesieni, to się byle kto żeni, ale na przedwiośnie ożeń się chłopku”, R. Kukier, *Ludowe zwyczaje i obrzędy weselne na ziemi lubawskiej i pograniczu lubawsko-mazurskim* (Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 3(93), 1966, s. 397).

<sup>10</sup> W oparciu o metryki zagadnieniem tym zajmowała się J. Gawrysiakowa, *Praktyki religijne...*, s. 96 oraz C. Kukło, *Próba analizy...*, s. 111—112.

<sup>11</sup> R. Kukier, *Ludowe obrzędy i zwyczaje weselne na Kujawach*, Warszawa—Poznań 1975, s. 118.

nak nie brano ślubów w niedzielę, aby nie zakłócać mszy świętej w tym dniu<sup>12</sup>.

W Rząśniku najczęściej brano śluby we wtorek (tab. 2). Blisko 2/3 związków zawarto w tym dniu. Wynikało to zapewne z rozpoczynania uroczystości weselnych w niedzielę, jednak sam obrzęd ślubu przypadał dopiero na wtorek. Znacznie mniej związków zawierano w poniedziałek. Świadczyło to zapewne o niemożności wyprawiania równie długo trwających wesel przez wszystkie rodziny rząśnickie. Zwyczaj udzielania ślubów głównie we wtorek i poniedziałek typowy był dla całego badanego okresu. Począwszy jednak od połowy XIX w. coraz częściej udzielano ślubów w niedzielę. W pozostałych dniach tygodnia odbywało się niewiele ślubów, prawie w ogóle nie brano ich w piątek. Dzień ten, upamiętniający Mękę Pańską, w zasadzie wyłączano z ceremonii weselnych w środowisku protestanckim.

Roczny rozkład liczby urodzeń był zwykle znacznie mniej zróżnicowany niż ślubów. W literaturze wskazuje się na zmienność tego zjawiska w czasie<sup>13</sup>. W XIX w. były jednak parafie o mniej i bardziej widocznej sezonowości urodzeń. Notowano wzrost liczby urodzeń zimą i jesienią, spadek zaś latem<sup>14</sup>. W Rząśniku najwięcej dzieci, zarówno chłopców, jak i dziewczynek, rodziło się w trzech pierwszych miesiącach roku (tab. 3). Wiele urodzeń chłopców przypadało także na wrzesień, a dziewczynek na listopad. Tym samym najwięcej poczęć miało miejsce wiosną i wczesnym latem oraz zimą, najmniej zaś w drugiej połowie lata. W następstwie tych ostatnich, w maju i czerwcu notowano mniej urodzeń.

Przy wzroście liczby poczęć w zimie i szczególnie na wiosnę, następował później jej spadek, osiągając w sierpniu i wrześniu najniższą wartość<sup>15</sup>. W miesiącach tych zachodziły w ciążę już tylko te kobiety, u których z różnych przyczyn nie nastąpiło to wcześniej. Zmniejszenie liczby poczęć w sierpniu i wrześniu (urodzeń w maju i czerwcu) nie wynikało zatem z ograniczania życia seksualnego mieszkańców wsi w okresie intensywnych prac polowych w tych miesiącach, ale warunkowane było innymi czynnikami<sup>16</sup>.

<sup>12</sup> Por. np. A. Fischer, *Zarys etnograficzny* (Polskie Pomorze, 1, 1929, s. 210); Kukier, *Ludowe zwyczaje...*, s. 400; A. Mańkowski, *Zwyczaje i wierzenia ludowe w Złotowie pod Lubawą* (Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu, 6, 1923—1925, s. 74); S. Sulima, *Strzępy obyczaju weselnego na Warmii* (Przegląd Zachodni, 6, 1950, s. 290, 295).

<sup>13</sup> Piasecki, Wrona, *op. cit.*, s. 168—169.

<sup>14</sup> Borowski, *op. cit.*, s. 168; Gawrysiakowa, *Badania demograficzne...*, s. 106; Gieysztorowa, *op. cit.*, s. 252; Górny, *op. cit.*, s. 289—290, 300; Henneberg, Kozak, *op. cit.*, s. 20—21; Klotzke, *op. cit.*, s. 77, 86; Piasecki, Wrona, *op. cit.*, s. 371.

<sup>15</sup> Wzrost liczby poczęć na wiosnę Piasecki i Wrona (*op. cit.*, s. 162) łączyli ze zwiększającą się w tym czasie liczbą skutecznych zapłodnień.

<sup>16</sup> Zmniejszenie liczby poczęć w lipcu i sierpniu tłumaczył Kukier (*Funkcjonowanie społeczności...*, s. 215) czynnikiem ekonomicznym.

Zbadanie zależności między datą ślubu a czasem przyjścia na świat pierwszego dziecka w małżeństwie — możliwe po uprzednim odtworzeniu genealogii poszczególnych rodzin — jest dobrą miarą obyczajowości seksualnej mieszkańców danego terenu. Do problemu tego wypadnie jednak powrócić w innym artykule. Tutaj interesować nas będzie wpływ sezonowości ślubów na sezonowość urodzeń dzieci pierwszych. Zagadnienie to zbadano dotychczas dla dwóch parafii katolickich, Bejsce i Trzeciannego. W obu parafiach zależność tych zjawisk była wyraźna<sup>17</sup>.

W Rząśniku między ślubem a urodzeniem pierwszego dziecka upływało przeciętnie 15 miesięcy. Trudno jest jednak w tej parafii badać zależność tych zjawisk. Wiele urodzeń przypadało bowiem już na drugi, trzeci miesiąc po ślubie, niektóre zaś następowały dopiero po dwóch latach, czy nawet później (tab. 4)<sup>18</sup>. Odmienna sytuacja w Rząśniku niż w Bejskach i Trzeciannem wynikała zapewne z różnic kulturowych dzielących społeczności tych parafii. W Bejskach w XIX w. po zaowocowaniu ciążą wcześniejszej znajomości młodych zostało zawartych 5% związków<sup>19</sup>. Tymczasem w Rząśniku blisko połowa dzieci pierwszych poczęta została przed ślubem. Niektóre dziewczęta rząśnickie wychodząc za mąż znajdowały się w okresie widocznej ciąży, nierzadko w ósmym, czy nawet dziewiątym miesiącu.

Sezonowość urodzeń nieślubnych warunkowana była głównie czynnikiem biologicznym. Wiele tych urodzeń przypadało zatem na pierwszy kwartał roku i było rezultatem poczęć wiosennych<sup>20</sup>. Sytuacja w Rząśniku nie odbiegała od zaobserwowanych w innych parafiach (Bejsce, Szczepanowo)<sup>21</sup>. Zwiększoną liczbę urodzeń pozamażeńskich notowano jednak tutaj już w listopadzie i grudniu (tab. 5). Wzrost liczby poczęć tych dzieci rozpoczynał się więc z końcem zimy i trwał całą wiosnę.

Chłopców i dziewczynki chrzczono w Rząśniku najczęściej w niedzielę (tab. 6). Poza sobotą, kiedy chrzczono niezwykle mało dzieci, w pozostałych dniach ich liczba niewiele się różniła. Przewaga chrztów niedzielnych wynikała zapewne nie tylko ze względów religijnych, ale i praktycznych. W tym dniu bowiem nie zawierano zbyt wielu związków małżeńskich, stąd był czas na udzielenie chrztu. Zwyczaj chrztów niedzielnych upowszechniał się przy tym stale w badanym okresie. Dzieci chrzczono począwszy od dnia urodzenia dziecka do kilku miesięcy później.

<sup>17</sup> Piasecki, Wrona, *op. cit.*, s. 161—162; Kuklo, *Funkcjonowanie społeczności...*, s. 214—215.

<sup>18</sup> Pominięcie wypadków poczęć przedmażeńskich oraz urodzeń dzieci pierwszych po dłuższym trwaniu małżeństwa byłoby błędne. Powstałaby bowiem sztuczna zbiorowość, która prawdopodobnie pokazałaby ścisłą zależność sezonowości ślubów i urodzeń, gdy tymczasem sytuacja w rzeczywistości była inna.

<sup>19</sup> Piasecki, Wrona, *op. cit.*, s. 163.

<sup>20</sup> Tamże, s. 163.

<sup>21</sup> Tamże, s. 163; Henneberg, Kozak, *op. cit.*, s. 20.

Okresowość zgonów charakteryzowała się w przeszłości dwoma nasileniami. Przypadały one na zimę i początek wiosny oraz na przełom lata i jesieni<sup>22</sup>. Wzrost liczby zgonów w pierwszym okresie wynikał z trudnych warunków klimatycznych zimą i niedożywieniem na przednówku, natomiast w drugim okresie ze zwiększonej zachorowalności na choroby układu trawiennego<sup>23</sup>. W największym stopniu narażone były na zgon dzieci, zwłaszcza niemowlęta. W Rzańniku na 100 żywo urodzonych umierało nie ukończywszy pierwszego roku życia 32 dzieci. Stanowiły one 1/3 ogółu zmarłych. W badanej parafii nie odnotowano jednak wzrostu umieralności niemowląt w zimie lub na wiosnę (tab. 7). Wyjątek stanowiły zgony chłopców w styczniu. Wzrost ten trwał od maja do października. Szczególnie dużo niemowląt umierało zwłaszcza w sierpniu. Nasilenie to nie wynikało przy tym ze zwiększonej liczby urodzeń w tym czasie.

Wzrost umieralności niemowląt w okresie letnio-jesiennym nie był zatem spowodowany tylko chorobami układu trawiennego. W miesiącach tych, a zwłaszcza w sierpniu, wrześniu i październiku, umierało bowiem także dużo noworodków, karmionych przecież wyłącznie mlekiem matki (tab. 8). Zwiększenie umieralności niemowląt o tej porze roku wynikało zatem również z innych przyczyn. Decydowało tutaj zapewne nasilenie w tym czasie prac polowych, ograniczających możliwość sprawowania przez matki opieki nad dziećmi. Jeden z lekarzy pracujących w połowie XIX w. wśród chłopów pisał: „największa liczba porodów nieprawidłowych, wymagających ręcznej pomocy lekarza, wydarza się w miesiącach letnich, lipcu, sierpniu i wrześniu; powodu tego podobno nie w czem innym szukać należy, jak tylko w ciężkich pracach około roli, podczas drugiej połowy ciąży podejmowanych”<sup>24</sup>.

W pozostałych miesiącach (listopad—kwiecień) zaznaczył się wyraźny spadek liczby zgonów niemowląt. W okresie tym, najtrudniejszym na wsi pod względem bytowym, odnotowano stosunkowo dużo zgonów osób w wieku poniemowlęcym, we wszystkich podstawowych grupach wiekowych (tab. 9). Mała umieralność niemowląt w tym czasie nie wynikała przy tym ze słabszej rejestracji ich zgonów — parafia rzańnicka nie była bowiem rozległa terytorialnie — spowodowana była natomiast, jak powiedziano, wzrostem liczby zgonów niemowląt w innych miesiącach.

<sup>22</sup> Borowski, *op. cit.*, s. 155; Gawrysiakowa, *Badania demograficzne...*, s. 107; Górny, *op. cit.*, s. 290, 301; Gralla, *op. cit.*, s. 373; Klotzke, *op. cit.*, s. 92—93; Piasecki, *O sezonowości...*, s. 77; tenże, *Problem wartości...*, s. 58.

<sup>23</sup> Piasecki, *Problem wartości...*, s. 52, 55—56.

<sup>24</sup> W. Sciborowski, *Rady dla matek zachowania się podczas ciąży, porodu i połogu, oraz obchodzenia się z dziećmi. Podane w krótkości dla ludu wiejskiego*, Warszawa 1863, s. 10—11.

Tab. 1. Śluby w parafii Rząśnik w latach 1794—1874

Lata	Liczba ślubów		Miesiąc											
	bezwzględna	porównawcza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1794 - 1800	57	120	13	13	—	8	11	15	15	8	10	4	23	—
1801 - 1810	83	120	17	14	1	7	16	9	10	10	5	9	22	—
1811 - 1820	91	120	22	12	—	5	9	15	7	4	5	15	25	1
1821 - 1830	98	120	17	16	4	8	13	17	7	4	5	6	18	5
1831 - 1840	111	120	17	10	4	14	5	14	6	9	6	6	25	4
1841 - 1850	89	120	20	12	—	12	8	13	13	1	4	11	23	3
1851 - 1860	108	120	20	12	1	11	10	14	8	3	12	9	19	1
1861 - 1870	103	120	22	12	1	16	8	12	16	5	7	6	15	—
1871 - 1874	40	120	15	18	—	18	6	6	3	6	15	24	—	—
Razem	780	120	19	12	1	11	10	13	10	5	7	9	21	2

Tab. 2. Śluby w parafii Rząśnik w latach 1794—1874

Lata	Liczba ślubów		Niedziela	Poniedziałek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek	Sobota
	bezwzględna	porównawcza							
1794 - 1800	57	70	5	10	52	2	1	—	—
1801 - 1810	83	70	3	15	41	9	1	1	—
1811 - 1820	91	70	5	12	41	11	1	—	—
1821 - 1830	98	70	9	8	47	4	1	—	1
1831 - 1840	111	70	4	10	45	6	1	1	3
1841 - 1850	89	70	4	12	44	3	2	1	4
1851 - 1860	108	70	11	13	39	—	2	1	4
1861 - 1870	103	70	18	18	30	2	—	1	1
1871 - 1874	40	70	19	7	40	2	—	—	2
Razem	780	70	8	12	42	4	1	1	2

Tab. 3. Sezonowość urodzeń w parafii Rząśnik w latach 1794—1874

Płeć	Liczba urodzeń		Miesiąc poczęcia											
			IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
	bezwzględna	porównawcza	Miesiąc urodzenia											
			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
♂	1463	120	10,9	11,3	12,0	9,5	8,0	9,5	10,3	8,6	11,0	9,0	10,4	9,5
♀	1397	120	10,9	11,3	9,3	9,8	9,4	8,0	9,9	10,2	9,8	10,4	11,4	9,6
♂ i ♀	2860	120	10,9	11,3	10,6	9,6	8,7	8,8	10,1	9,4	10,5	9,7	10,9	9,5

Tab. 4. Sezonowość ślubów i urodzeń pierwszych w parafii Rząśnik w latach 1794—1874  
(na podstawie kart rodzin)

Wyszczególnienie	Liczba bezwzględna		Liczba porównawcza	Miesiąc											
	ślubów	urodzeń pierwszych		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
śluby	368	x	120	20	13	2	11	10	11	8	6	9	7	21	2
urodzenia ogółem	x	368	120	11	9	11	8	9	11	12	9	11	9	12	8
urodzenia chłopców	x	172	120	10	10	10	8	9	14	16	7	11	7	11	7
urodzenia dziewczynek	x	196	120	12	9	12	9	9	9	8	10	11	11	12	8
				Miesiąc poczęcia dziecka											
				IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III

Tab. 5. Sezonowość urodzeń dzieci pozamażeńskich oraz dzieci małżeńskich poczętych przed ślubem w parafii Rząśnik w latach 1794—1874

Wyszczególnienie	Liczba urodzeń	Miesiąc poczęcia													
		bezwzględna	porównawcza	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III
				Miesiąc urodzenia											
				I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
dzieci pozamażeńskie	272	120	11	14	12	7	7	10	9	10	10	10	7	11	12
dzieci małżeńskie poczęte przed ślubem	150	120	13	11	11	8	9	11	14	7	7	12	13	4	
Razem	422	120	11	13	12	7	7	11	11	9	9	9	12	9	

Tab. 6. Chrzty w parafii Rząśnik w latach 1794—1874

Lata	Liczba chrztów		Niedziela	Poniedziałek	Wtorek	Środa	Czwartek	Piątek	Sobota
	bezwzględna	porównawcza							
1794—1800	220	70	13	12	11	9	7	13	5
1801—1810	350	70	20	7	10	10	10	9	4
1811—1820	317	70	21	7	9	14	10	6	3
1821—1830	395	70	28	7	8	9	8	8	2
1831—1840	421	70	42	9	5	4	4	5	1
1841—1850	264	70	40	8	5	4	5	7	1
1851—1860	342	70	43	9	6	3	3	5	1
1861—1870	389	70	48	6	5	1	4	5	1
1871—1874	157	70	47	6	3	3	4	7	—
Razem	2855	70	34	8	7	6	6	7	2



Tab. 7. Sezonowość zgonów niemowląt w parafii Rząśnik w latach 1794—1874

Płeć	Liczba zgonów niemowląt		Miesiąc											
	bezwzględna	porównawcza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
♂	482	120	10	8	8	7	9	13	14	16	11	10	7	7
♀	436	120	6	9	8	8	12	10	12	18	13	10	8	7
♂ i ♀	918	120	8	9	8	8	10	11	13	17	12	10	7	7

Tab. 8. Sezonowość zgonów noworodków w parafii Rząśnik w latach 1794—1874

Płeć	Liczba zgonów noworodków		Miesiąc											
	bezwzględna	porównawcza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
♂	162	120	9	10	10	6	9	11	7	11	14	15	8	10
♀	108	120	12	4	6	8	10	8	11	13	15	15	14	4
♂ i ♀	270	120	10	7	9	7	9	10	9	12	14	15	10	8

Tab. 9. Zgony w parafii Rząśnik w latach 1794—1874

Płeć	Klasa wieku	Liczba zgonów		Miesiąc											
		bezwzględna	porównawcza	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
♂	1-14	190	120	12	12	11	11	8	10	6	10	11	7	11	11
	15-49	160	120	10	10	13	13	7	9	10	7	12	8	10	11
	50-99	524	120	15	13	13	12	11	5	7	6	9	10	9	10
♀	1-14	168	120	8	15	12	10	8	9	10	10	9	12	9	8
	15-49	197	120	14	10	11	6	11	8	6	12	9	10	9	14
	50-99	544	120	14	13	14	11	10	9	6	8	5	8	10	12
♂ i ♀	1-14	358	120	10	13	12	10	8	10	8	10	10	9	10	10
	15-49	357	120	12	10	12	9	9	9	8	10	10	9	9	13
	50-99	1068	120	14	13	14	11	10	7	6	8	7	9	9	12
♂ i ♀	1-99	1783	120	13	12	13	11	9	8	7	9	9	9	9	11